

ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ЗА УМОВ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Головним завданням забезпечення стійкого розвитку економіки є адаптація до умов, які постійно змінюються. Дослідження особливостей впливу невизначеності у процесі прийняття рішень управлінського характеру є актуальною задачею вітчизняної економіки.

На сьогодні у зовнішньому нестабільному середовищі невизначеність та ризик є невід'ємними частинами підприємницької діяльності. Не можливо здійснити точні прогнозування змін розвитку основних ринкових факторів, які безпосередньо впливають на діяння бізнес-структури.

У нашій державі невизначеність у прийнятті рішень виникає через розвиток трансформаційних процесів та реструктуризацію економіки. Ці дії обтяжують умови їх функціонування для організацій та підприємств. У зв'язку з цим необхідно використовувати нові, більш ефективні підходи до прийняття управлінських рішень.

Що ж таке управлінські рішення в умовах невизначеності? Це результат прогнозування, аналізу, вибору альтернатив в умовах часткової або повної відсутності інформації, оптимізації та економічного обґрунтування.

Набір заходів та прийомів з метою відображення господарської ситуації в показниках, економічного характеру, прибутковості, витрат, доходу та збитковості господарського суб'єкта називається економічною оцінкою рішення в умовах невизначеності.

Головною вимогою на початковій стадії підготовки управлінських рішень є з'ясування критеріїв ефективності. Критерії ефективності – це мірила, що дозволяють оцінювати та вибирати кращі варіанти рішень із купи допустимих альтернатив [1]. Однією із складних проблем практики управління, яка пов'язана з трансформуванням цілей в вимірні величини, являється формування критеріїв ефективності. За допомогою залучення експертів вирішуються подібні проблеми.

Виділяють дві сфери практичного використання критеріїв ефективності:

1. для оцінки минулого (фактично докочаних подій), наприклад, для вимірювання рівня ефективності діяльності підприємства і його структурних підрозділів;
2. в процесі прийняття рішень для оцінки майбутніх результатів, як правило, вибору кращого варіанту рішення з ряду альтернативних.

В обох випадках вживання критерію ефективності має відмінні рими та загальну частину. Загальна частина пов'язана з критеріями ефективності як мірлами відносин та властивостей в системі, а також з вимогами орієнтування на кінцеві цілі даного підприємства або організації. Щоб оцінити майбутнє, потрібно врахувати в процесі складання критеріїв ефективності дві особливості результатів при розробці управлінського рішення: різноманітність припустимих альтернатив розвитку у просторі та інформаційну невизначеність [2].

Можна визначити дві закономірності:

1. зміна інформаційного потенціалу в часі;
2. збільшення різноманітності внаслідок зростання прогнозного періоду.

Основні принципи формування критеріїв ефективності:

1. формування обмежень та систем критеріїв має відповідати послідовному зменшенню невизначеності;
2. для вирішення пріоритетних проблем в умовах системної кризи, необхідна система критеріїв та обмежень;
3. формування критерію ефективності повинно відповідати місії організації або підприємства та його кінцевій меті, а також відповідним цільовим нормам;
4. принцип органічного будовання систем критеріїв ефективності та обмежень.

Умови та вимоги до побудови критеріїв ефективності:

- критерії ефективності повинні бути кількісними;
- критерії ефективності повинні визначатися з точністю, без великих часових витрат;
- критерії ефективності повинні відображати головні сторони функціонування обраної системи;
- критерії ефективності повинні мати реальний фізичний зміст;
- критерії ефективності повинні відображати точний алгоритм, вказуючи чіткі дії при вирішенні будь-яких питань;
- побудувати формальну модель, яка буде виражати взаємодію між існуючими обмеженнями та критеріями ефективності.

Одним із методів побудови критеріїв є те, що частину параметрів системи, що відповідає за поліпшення, зараховують до чисельника, а решту, що відповідають за зменшення – до знаменника. Отриманий результат і буде розглядатися у ролі критерію ефективності:

$$KE = P/B \rightarrow \max, \text{де}$$

P – отриманий результат;

B – витрати ресурсів, пов'язаних з отриманням результатів [3].

Цей показник потрібно вживати в сукупності з системою обмежень, з метою забезпечити реальність та достовірність показника. Якщо використовувати цей метод формування критеріїв ефективності, то здійснюється принцип зіставлення. У результаті цього принципу оцінюється ефективність, внаслідок чого, система трансформує витрати в результати та стрімко досягає поставлених цілей.

Список використаної літератури

1. Марченко О.М., Томаневич Л.М. Теорія організації : навч. посіб. Львів : держ. ун-т внутр. справ, 2015. 359 с.
2. Ігнат'єва І.А., Гарафонова О.І. Корпоративне управління : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 600 с.
3. Гаркуша Н.М., Цуканова О.В., Горошанська О.О. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті : навч. посіб. 2-ге вид., стер. Київ : Знання, 2012. 591 с.

Науковий керівник: к.е.н. Кравченко О.О.

Коваль Д.В.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Сучасна глобалізація світових економік привела до появи великих можливостей на даному новому ринку, так і до нових загроз, а також до зростання конкуренції. Для найбільш розвинених держав знання та інформація у все більшій мірі стають ключовими компонентами, які складають їх добробут. Поширення глобальних ринків, заснованих на інформації, створило унікальне середовище для прийняття рішень.

При цьому під терміном «прийняття рішень» прийнято розуміти безліч видів різної діяльності, таких як: з'ясування цінностей і цілей акціонерів, визначення та структуризація проблеми, пропозиція варіантів, визначення можливих наслідків та ключових факторів невизначеності, оцінка варіантів і безумовно вибір та здійснення лінії поведінки.

У наш час бізнес-середовище характеризується високим рівнем конкуренції, значно зростає цінність інформації як стратегічного ресурсу для забезпечення життєдіяльності організацій. Стратегічні та оперативні рішення все частіше приймаються більш децентралізовано, часто групами осіб, які можуть перебувати в різних частинах світу. Це здійснюється в процесі переробки великого обсягу інформації та обмеженого часу. При таких надзвичайно напружених умовах менеджерам різного рівня управління доводиться приймати найрізноманітніші рішення, від цілком структурованих до майже абсолютно не